

ставки.

3. Запропоновано математичні моделі визначення потенціалів транспортного обслуговування в загальному вигляді. Це є розвитком математичного інструментарію економічного моніторингу при дослідженні питань потенціалу логістичних систем.

4. В подальших дослідженнях слід приділити увагу визначенню показників окремих видів потенціалів транспортного обслуговування.

1.Отенко І.П., Малярець Л.М., Іваненко Г.А. Аналіз та оцінка стратегічного потенціалу підприємства. – Харків: ХНЕУ, 2007. – 348 с.

2.Моисеева Н.К. Экономические основы логистики. – М.: ИНФРА - М, 2008. – 528 с.

3.Основы логистики / Под ред. В.Щербакова. – СПб.: Питер, 2009. – 432 с.

4.Балабанова Л.В., Мажинський Р.В. Управління маркетинговим потенціалом підприємства. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2005. – 153 с.

5.Управление маркетинговым потенциалом предприятия / Под общ. ред. Ю.Г.Лысенко, Н.Г.Гузя. – Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2005. – 352 с.

6.Транспортная логистика. – 2-е изд., стереотип. / Под общ. ред. Л.Б.Миротина. – М.: Экзамен, 2005. – 512 с.

7.Эффективность логистического управления / Под ред. Л.Б.Миротина. – М.: Экзамен, 2004. – 448 с.

8.Пушкар М.С., Богач А.Г., Мельник В.Г. Логістичні системи підприємства: облік, аналіз і аудит. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 187с.

Отримано 14.03.2011

УДК 657.42

І.В.КРАМАРЕНКО, А.О.ГРІНЧЕНКО

Харківський інститут банківської справи УБС НБУ

ВИКОРИСТАННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Розглядаються питання, пов'язані з вирішенням проблем облікового забезпечення процесу управління запасами підприємства.

Рассматриваются вопросы, связанные с решением проблем учетного обеспечения процесса управления запасами предприятия.

The questions related to the decision of problems of the registration providing of process of inventories control of enterprise are considered in the article.

Ключові слова: виробничі запаси, контроль, облік, облікова інформація, управління, ефективність, автоматизація обліку, інвентаризація.

На сучасному етапі розвитку економіки України роль виробничо-господарських підприємств підвищилась у зв'язку з необхідністю забезпечення ринку продукцією з високою якістю, конкурентоздатністю та низькою собівартістю. Для здійснення виробничо-господарської

діяльності підприємства використовують виробничі запаси, які є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства. Виробничі запаси займають особливе місце не лише у складі майна підприємства, а й особливе місце у структурі витрат, оскільки вони є основною складовою при формуванні виробничої собівартості готової продукції. Розвиток ринкових відносин в Україні потребує підвищення ефективності господарювання. Проте останнім часом показники ефективності в країні значно погіршилися, зменшилися обсяги виробництва, знизилася його рентабельність, різко скоротилися інвестиції. Це є наслідком занедбання економічної роботи на підприємствах усіх форм власності. В період економічної кризи підприємства намагаються досягти збільшення прибутків не за допомогою ретельних економічних розрахунків щодо зниження собівартості, а постійним підвищенням цін на свою продукцію.

Необхідність та актуальність вдосконалення процесу управління запасами підприємства підкреслюють у своїх працях такі автори, як Пантелійчук Л., Ковальчук І.В., Павлюк І., Пархоменко В., Рибалко О.М. [1-5] та ін.

Подальші дослідження в цьому напрямку пов'язані, насамперед, з визначенням істотних проблем облікового забезпечення процесу управління запасами підприємства.

Для кожного підприємства є важливим виявлення та використання внутрішньогосподарських резервів виробництва, запобігання зловживанням по матеріальним статтям, досягнення комерційного успіху.

Основою будь-якого виробництва є запаси сировини, матеріалів, пального тощо. Для забезпечення ефективного управління запасами необхідно впроваджувати комплекс заходів щодо виявлення, кількісного вимірювання та визначення резервів їх ефективного використання. Для цього необхідно підвищити рівень облікового забезпечення процесу управління запасами підприємства.

В управлінні запасами важливою є інформація щодо формування необхідного обсягу та складу виробничих запасів з метою забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції з одночасною мінімізацією поточних витрат з обслуговування та забезпечення ефективного контролю за їх рухом.

Створення та зберігання запасів потребують значних витрат, і щорічна їх сума перевищує чверть вартості запасів. Тому важливо керувати запасами, щоб витрати були мінімальними, і щоб забезпечуватися той рівень обслуговування та задоволення запитів клієнтів, до якого прагне підприємство. Мета створення запасів на підприємстві – створення буферу між поставками матеріалів, комплектуючих і ви-

ключення необхідності безперервних поставок. Мета управління запасами – знизити щорічні витрати на утримання запасів до мінімуму при встановленні задовільного обслуговування споживачів [1, с.15].

Основними завданнями процесу управління виробничими запасами повинно бути:

- контроль за виконанням плану матеріально-технічного забезпечення;
- відображення витрат на закупівлю й транспортування запасів;
- виявлення відхилень від планової собівартості придбаних запасів;
- спостереження за станом складських запасів, відповідністю їх нормативам, контроль за їх зберіганням;
- контроль за лімітом відпуску запасів на виробничі потреби;
- правильний розподіл запасів за об'єктами калькуляцій;
- виявлення непотрібних запасів, що підлягають реалізації.

Планування матеріально-технічного забезпечення виробництва вимагає проведення комплексу трудомістких робіт з прогнозування і нормування окремих видів запасів на плановий період, розробку матеріальних балансів за видами ресурсів, аналізу питомих витрат матеріальних ресурсів за звітний період, планування складських запасів та використання технологічного обладнання та оснащення. Прискорення матеріальних потоків, зниження матеріальних витрат у структурі собівартості виробництва уможливорюється застосуванням інструментів управління виробничими процесами [2, с.87].

Для забезпечення безперебійної роботи на складах підприємства завжди мають бути виробничі запаси в межах норм, передбачених потребою підприємства. У складських приміщеннях підприємства здійснюються операції по збереженню виробничих запасів, що надходять, а також відпуску їх у виробництво. Бухгалтерський облік має забезпечити контроль за залишками, надходженням і витратами виробничих запасів, що є важливою умовою для забезпечення збереження власності підприємства.

У пошуках більш удосконаленої системи виробничого обліку матеріалів був розроблений нормативний метод витрат на виробництво (і, перш за все, матеріальних), що якнайбільше відповідає вимогам управління ринковою економікою і впровадженню вільного ціноутворення. Перевагою застосування нормативного обліку матеріальних затрат на виробництво продукції є те, що ще до початку виготовлення продукції на підставі заздалегідь розроблених і технічно обґрунтованих норм затрат матеріалів можна орієнтовно визначити нормативну собівартість продукції, а на стадії виробничого процесу її виготовлен-

ня – виявити відхилення затрат матеріалів від встановлених нормативів.

На підприємстві під ефективним управлінням використання виробничих запасів слід розуміти організовану систему контролю, спрямовану на виявлення фактів неправильного і несвочасного оформлення первинної документації на відпуск матеріалів, необґрунтованого їх відпуску і витрачання у процесі виробництва, перевірку порядку дотримання встановлених норм витрачання матеріалів, перевірку законності, обґрунтованості і доцільності здійснюваних господарських операцій, визначення раціональних шляхів і способів подолання відхилень, усунення перепон у забезпеченні економії матеріальних цінностей [3, с.40].

Облік виробничих запасів тісно пов'язаний із загальною системою обробки облікової інформації. З появою ЕОМ стає реальною обробка даних на автоматизованих робочих місцях (АРМ бухгалтерів), облік матеріальних запасів з одночасним виконанням контрольних функцій.

В умовах комп'ютеризації обліку інформація про матеріальні затрати на виробництво, яку відображають у первинних документах та обробляють на ЕОМ, систематизують у відомості витрат за рахунками і статтями витрат, що є підставою для записів у регістрах зведеного обліку витрат. Разом з цим комп'ютеризація обліку полегшує одержання необхідних підсумкових даних про запаси та відображення їх у відповідних накопичувальних відомостях.

Процедури обліку та контролю, пов'язані з надходженням, зберіганням і використанням виробничих запасів на підприємствах, зумовлюють необхідність впровадження технічних і програмних засобів для автоматизації обліку виробничих запасів і розрахунків за них. Значним чином це стосується промислових підприємств кожної галузі, де надходить, зберігається і використовується для виробництва значна кількість запасів, аналітичний облік яких повинен враховувати не тільки кількісні показники, а й якісні, які властиві тільки підприємствам цієї галузі. У зв'язку з цим постали питання вдосконалення організації та побудови обліку матеріальних затрат в умовах використання ЕОМ, що дасть можливість мати необхідні облікові та звітні дані про ці затрати без будь-яких додаткових вибірок і розрахунків, оперативно одержувати необхідну інформацію про матеріальні витрати на виробництво продукції, визначати ефективність їх використання в цехах, на виробничих ділянках або на окремих поточних і автоматизованих лініях.

Облік матеріальних затрат за місцями їх виникнення і центрами матеріальної відповідальності забезпечує як поточний цеховий конт-

роль, так і контроль в інших підрозділах підприємства. Використання облікової інформації щодо матеріальних затрат забезпечує визначення питомої ваги цих затрат у фактичній собівартості за кожним видом випущеної продукції і дає можливість забезпечувати контроль за додержанням норм їх витрат на виробництво [4, с.33].

Комп'ютеризація обліку виробничих запасів дозволяє вирішити проблему аналітичного обліку. Якщо при застосуванні паперових форм обліку збільшення рівнів деталізації аналітичного обліку та переліку об'єктів аналітики вимагає збільшення кількості облікових працівників, то при застосуванні комп'ютерної техніки можна ефективно вести аналітичний облік з будь-яким рівнем деталізації та широкою номенклатурою аналітичних об'єктів.

Використання інвентаризації як інструмента забезпечення достовірності фінансової звітності слід спрямувати на удосконалення методики її проведення. Для цього необхідно сконцентрувати увагу на: дотриманні послідовності процесу проведення інвентаризації, опломбування приміщень для зберігання цінностей, перевірки правильності роботи приладів, одержання останніх звітів, узятих у матеріально відповідальних осіб до підписок про те, що до початку інвентаризації всі прибуткові й видаткові документи включено до звіту і жодних документів не залишилося; додержанні правил підрахунку цінностей; ретельному оформленні документів інвентаризації з тим, щоб цінності були перелічені, щоб запобігти можливості внесення до описів даних про залишки цінностей без їх фактичного перелічення; підвищенні оперативності визначення результатів інвентаризацій для забезпечення своєчасного виявлення нестач і розкрадань.

Своєчасне оцінювання необхідних витрат і ресурсів дає можливість обґрунтувати заходи щодо ефективного використання ресурсів підприємства.

Ключем до усунення непотрібних витрат може стати реалістична оцінка того, які малоприбуткові продукти або продукти з невеликим обсягом продажів все ж таки слід поставляти на ринок. Для повного задоволення запитів ключових споживачів постачальникові іноді доводиться забезпечувати їх малоприбутковими продуктами в значних об'ємах. Пастка, яку в даному випадку треба побоюватися, – високий рівень сервісу при реалізації таких малоприбуткових продуктів, якщо їх набувають непостійні або неключові споживачі [5, с.211].

Розумною стратегією було б тримати на складі достатню кількість товарів, щоб мати можливість комплектувати крупні партії вантажів, адресованих конкретному клієнтові. Пов'язана з такою стратегією економія на транспортних витратах може істотно перекрити зростання

витрат на зберігання запасів. При регулюванні ходу виробництва необхідно, по-перше, звести до мінімуму втрати, викликані відхиленнями від плану і, по-друге, через певний період часу відновити запроєктований стан, ліквідувавши наслідки відхилень.

Ефективне використання запасів приведе до зменшення витрат, собівартості продукції, підвищення рентабельності, матеріального та фінансового становища підприємства, якщо будуть впроваджені заходи щодо вдосконалення:

- облікової інформації для цілей оперативного управління і контролю запасів підприємства;
- поточного контролю за наявністю та рухом виробничих запасів;
- методики ведення бухгалтерського обліку та проведення контролю в умовах автоматизації і комп'ютеризації облікових робіт;
- порядку проведення інвентаризації виробничих запасів.

1.Пантелійчук Л. Інвентаризація 2004 в запитаннях і відповідях / Л. Пантелійчук, Л. Жданова, Т. Буданова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – №11. – С.14-17.

2.Ковальчук І.В. Управління запасами у забезпеченні конкурентоспроможності підприємств / І.В. Ковальчук // Економіка А П К. – 2007. – №7. – С.86-94.

3.Павлюк І. Проблеми бухгалтерського обліку виробничих запасів, товарів та позицій щодо їх вирішення / І. Павлюк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – №6. – С.40-41.

4.Пархоменко В. Інвентаризація як інструмент достовірності фінансової звітності / В. Пархоменко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – №1. – С.32-34.

5.Рибалко О.М. Вдосконалення обліку виробничих запасів / О.М. Рибалко, О.В. Болдуєва // Держава і регіони. Економіка та підприємництво. – 2008. – №3. – С.210-215.

Отримано 15.03.2011

УДК 657.47

Н.М.САМОРОДОВА, А.П.КАШПУР

Харківський інститут банківської справи УБС НБУ

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Узагальнюється роль обліково-аналітичного забезпечення системи управління витратами підприємства, розкрито економічну сутність витрат на виробництво продукції. Запропоновано програму скорочення витрат на підприємствах України.

Обобщается роль учётно-аналитического обеспечения системы управления расходами предприятия, раскрыта экономическая сущность расходов на производство продукции. Предложена программа сокращения расходов на предприятиях Украины.

The article summarizes the role of accounting and analytical support system of cost management company, reveals the essence of economic costs for the production and proposed cost reduction program in the Ukraine.

Ключові слова: витрати підприємства, собівартість продукції, оптимізація витрат,